

психофізіологічного стану студентів. Визначено основний зміст оптимізації управління навчальним процесом студентів на основі розробленої здоров'язбережувальної педагогічної моделі фізичної культури і оздоровчого тренування, що дозволило сформувати у них адекватне мотиваційно-ціннісне відношення до свого здоров'я, правильного способу життєдіяльності як одного з критеріїв поліпшення якості життя. Спираючись на аналіз сучасного стану справ щодо соціалізації осіб з обмеженими психофізичними можливостями в Україні, вивчення практичного досвіду професійної підготовки та реабілітації інвалідів, базового законодавства, яке регламентує відповідну діяльність установ освіти, а також орієнтуючись на науково-теоретичний аналіз інновацій досвідчених вітчизняних та зарубіжних педагогів-науковців і практиків у галузі соціального захисту інвалідів, авторами були визначені педагогічні умови забезпечення ефективності адаптаційних можливостей осіб з порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: психофізична реабілітація, соціальна адаптація, інклюзія, інтеграція, медико-психолого-педагогічний супровід.

Николаева Е.А. Развитие адаптационных возможностей у студентов с нарушениями опорно-двигательного аппарата.

В статье рассматриваются вопросы социальной адаптации студентов с нарушениями опорно-двигательного аппарата средствами коррекционной физической культуры и спорта. Разработана структурно-функциональная схема оздоровительной работы с вузовской молодежью и структура внедрения здоровьесберегающей среды, которая сориентирована на комплексном подходе по решению вопросов диагностики, коррекции физического и психофизиологического состояния студентов. Определено содержание проблемы оптимизации управления учебным процессом студентов на основе разработанной здоровьесберегающей педагогической модели физической культуры и оздоровительной тренировки, что позволило сформировать у них адекватное мотивационно-ценностное отношение к своему здоровью, правильному способу жизнедеятельности как одного из критериев улучшения качества жизни. Опираясь на анализ современного состояния дел по социализации лиц с ограниченными психофизическими возможностями в Украине, изучения практического опыта профессиональной подготовки и реабилитации инвалидов, базового законодательства, которое регламентирует соответствующую деятельность учреждений образования, а также ориентируясь на научно-теоретический анализ инноваций известных отечественных и зарубежных педагогов и практиков в отрасли социальной защиты инвалидов, автором были определены педагогические условия обеспечения эффективности адаптационных возможностей лиц с нарушениями опорно-двигательного аппарата.

Ключевые слова: психофизическая реабилитация, социальная адаптация, инклюзия, интеграция, медико-психолого-педагогическое сопровождение.

Nicolaeva E.A. Development of adaptive possibilities of students with disorders of the musculoskeletal device

. The article examines the issue of social adaptation of students with disorders of the musculoskeletal device by using correctional physical education and sport. The structural and functional scheme of healing process of students and the structure of implementation of health-saving sphere were developed by orienting on complex approach of solving the issues of diagnostics, correction of physical and psychophysiological condition of students. The content of optimization problems of the management of educational process was determined. It based on the health-saving pedagogical model of physical culture and healing process that allowed them to form an adequate motivational and valuable attitude towards their health and the proper way of life. The article based on the analysis of the current state of affairs on the socialization of persons with psychophysical disorders (in Ukraine), on studying of the practical experience of professional training and rehabilitation of disabled persons, on the basis legislation, and as well as on the scientific and theoretic analysis of innovations of famous domestic and foreign pedagogues and practitioners in the industry of the social protection of disabled persons. Therefore, pedagogical conditions of maintenance of the effectiveness at adaptation possibilities of people with disorders of the musculoskeletal device were indentified by the author.

Keywords: psychophysical rehabilitation, social adaptation, inclusion, integration, medical and psycho-pedagogical support.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2014 р.

Статтю прийнято до друку 01.09.2014 р.

Рецензент: к.п.н. Глоба О.П.

УДК 376-056.36

**ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ
З ГЛИБОКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ НА УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ**

Омельченко М.С.

кандидат педагогічних наук

На всіх етапах свого розвитку суспільство завжди хвилювала доля дітей з фізичними і психічними вадами. Проте ставлення до них на різних етапах історії було неоднаковим і цілком залежало від рівня розвитку суспільства, просвіти, науки, культури, соціально-економічних умов та політичної атмосфери у державі. На сучасному етапі економічне становище і розвиток техніки значно впливають на життя суспільства, де потроху встановився господарський тип відносин, з'явилася потреба у кваліфікованих робітниках, і, як наслідок, у підвищенні якості надання освіти у тому числі дітям з фізичними і розумовими вадами.

Держава та суспільство більше уваги стали приділяти пошуку нових, найефективніших методів роботи з дітьми з вадами психофізичного розвитку, методик, за якими можна було б передати їм максимально необхідну кількість знань та вмінь, підготувати до самостійного життя у суспільстві. Удосконалюється система спеціальної освіти, здійснюється пошук нових форм закладів для дітей з особливими потребами, вирішується проблема інтеграції їх у суспільство. Останнім часом з'являється багато спеціальної літератури щодо проблем корекційно-виховної роботи з дітьми з порушеннями у психофізичному розвитку, проте все це стосується здебільшого дітей з вадами легкої форми розумової відсталості, з затримкою психічного розвитку, аутизмом, з порушеннями опорно-рухового апарату. Глибоко розумово відсталі особи залишаються ніби «поза межами» уваги з боку держави та суспільства, хоча їх відсоткова кількість значно більша, ніж, наприклад, аутичних дітей.

Існує думка, що глибоко розумово відсталим дітям не доцільно надавати освіти, адже це вимагає великих коштів, часу, а отримані результати дуже часто не співпадають з очікуваними. Це не дивно, бо у дітей-імбецилів, окрім низького інтелекту, спостерігається грубе порушення всіх психічних процесів, особливо страждають увага, пам'ять, мовлення, мислення. Процес навчання і виховання таких осіб обтяжується також тим, що багато хто з учителів та вихователів-дефектологів не проводять з ними повноцінної роботи, бо вважають це марним. Проте світовий досвід показав, що якісна освіта не тільки приносить велику користь особам з найтяжчим дефектом, а потрібна їм навіть більше, ніж нормальним дітям, для того, щоб стати у тій чи іншій мірі менш залежними від родини і держави, корисними для суспільства. Варто сказати, що першим це положення висунув чеський мислитель-гуманіст Ян Амос Коменський (1592 - 1670) у своїй праці «Велика дидактика». Він написав: «Кто по природе более медлителен и глуп, тот тем больше нуждается в помощи, чтобы по возможности освободиться от бессмысленной тупости и глупости. И нельзя найти такого скудоумия, которому совершенно уж не могла бы помочь забота о его совершенствовании (cultura). Как дырявый сосуд, часто подвергаемый мытью, хоть и не удерживает воды, но все-таки теряет свою грязь и становится чище» [1, с.11].

Є і моральна сторона цього питання. Молодь з розумовими і фізичними недоліками, як і всі громадяни, має право на освіту, бо вона не є надбанням лише еліти, не залежить від багатства, класу або можливостей. Не можна виправдовувати право на освіту тяжким економічним становищем у державі. Освіта – непохитне право всіх громадян і жодна дитина не може бути позбавлена цього права через розумові або фізичні недоліки, рівнозначно як і через стать або приналежність до етнічної меншості.

Таким чином, зараз питання навчання та виховання глибоко розумово відсталих дітей набули великої актуальності. Значно сприяла цьому діяльність таких організацій як ЮНЕСКО, Всесвітня організація охорони здоров'я, Міжнародна організація з наукового вивчення розумової відсталості, Міжнародна ліга спілок надання допомоги розумово відсталим та ін., постійно збільшується кількість держав, де у різній формі здійснюється корекційно-виховна робота з глибоко розумово відсталими дітьми. Системи шкільної освіти розвинутих країн все більше вимагають підвищення норм, розширення учбових програм, підвищення рівня технічного обладнання тощо.

В Україні, як і в інших країнах, немає єдиної, уніфікованої системи корекційно-виховної роботи з глибоко розумово відсталими дітьми. Вітчизняні системи навчання та виховання дітей-імбецилів у певних питаннях подібні, але здебільшого відрізняються від таких систем за кордоном. Системи спеціальної освіти у західноєвропейських державах та США теж дуже різноманітні за формами організації, методами та напрямками корекційно-виховної роботи. Хоча ці системи не є повністю досконалими, за певними характеристиками вони більш ефективні і довершені ніж система виховання та навчання глибоко розумово відсталих дітей в Україні. Тому вони потребують ретельного аналізу, вдосконалення і внесення виявлених позитивних компонентів щодо змісту корекційно-виховного процесу в роботі з глибоко розумово відсталими дітьми для їх максимальної соціально-трудової адаптації.

Робота з імбецилами, або, як їх по-іншому називають за кордоном «здатними до просування», «напівзалежними» має різні організаційні форми і залежить від політичного, соціального й економічного рівня розвитку країни.

Найбільшого успіху в організації спеціальної освіти для глибоко розумово відсталих осіб досягли такі країни, як США, Канада, Англія, Німеччина, Голландія [4, с.27-29].

Навчання дітей-імбецилів у США здійснюється у класах спеціальних шкіл, центрах розвитку і приватних школах. Крім того, глибоко розумово відсталі діти можуть знаходитися в інтернатах-клініках, де вони живуть з дитинства до старості.

Робота з дітьми відбувається за спеціальною програмою (особиста у кожному закладі), яка має розділи, відповідні певним цілям виховання: сенсомоторний розвиток, соціальне тренування, самообслуговування, господарсько-побутова праця, музика, розвиток мовлення, письмо, рахування. Застосована до кожного розділу програма визначає, які знання, правила і практичні вміння мають бути засвоєні. Наприклад, програма за розділом «Господарсько-побутова праця» містить наступні види практичної діяльності: приготування простої їжі,

прибирання приміщення і подвір'я, виконання нескладних доручень, пришивання гудзиків, робота з молотком, викруткою та ін. Розділ «Соціальне тренування» спрямований на виховання в імбецилів навичок поведінки в суспільстві, на підвищення активності та рівня комунікабельності. Глибоко відсталі діти вивчають правила вуличного руху, тренуються в умінні поводити себе у суспільних місцях, знайомляться з закладами, розташованими у місті. Разом з цим імбецили відвідують магазини, аптеки, газетні кіоски, роблять там невеликі покупки й оплачують їх. Вони мають знати номери телефонів поліції, швидкої допомоги, пожежної команди. Велике значення має залучення батьків до систематичних вправ з дітьми для їх соціальної адаптації.

Навчання глибоко розумово відсталих дітей в Англії здійснюють спеціальні школи, тренувальні центри й закриті установи (клініки). Багато з них є приватними, платними.

До спеціальних шкіл імбецили поступають у віці 5-ти років і навчаються строго за індивідуальною корекційною програмою, яка розробляється вчителем та затверджується директором. У молодшому віці увага здебільшого приділяється сенсорному та мовленнєвому розвитку, виробленню навичок самообслуговування й різним маніпулятивним діям з предметами. У старшому віці імбецили навчаються різноманітним трудовим операціям. Вони виготовляють картонні коробки, займаються пакуванням маленьких автомобільних лампочок, працюють на пришкільній ділянці тощо.

Важливе місце у програмі займає вироблення у дітей соціальних форм поведінки, спрямоване на можливу адаптацію цих дітей у суспільстві (виведення дітей на прогулянку, навчання їх користуватися підземними переходами, різним транспортом тощо).

У віці 16-18 років імбецилів переводять з дитячих спеціальних закладів у денні центри професійної підготовки, де, після оволодіння певними навичками та вміннями, вони можуть залишитися працювати у майстернях, які існують при таких центрах і жити вдома.

Частина глибоко розумово відсталих дітей знаходяться у психіатричних клініках, при яких працює школа. За літературними даними, діяльність цих лікарень часто не відповідає елементарним вимогам роботи з такими дітьми: у закладах немає ігрових кімнат, часто вихованці залишені на самоті, іграшок або взагалі немає, або їх не вистачає, не налагоджений контакт з батьками. Заняття з імбецилами проводять психологи, педагоги і соціальні робітники. Головна увага відводиться удосконаленню навичок самообслуговування, розвитку моторики, мовлення, а також засвоєнню соціальних норм поведінки. Особливо слід зупинитися на методі, що сприяє розвитку мовлення й спілкуванню глибоко розумово відсталих дітей. Широко застосовуються різного роду штучні засоби спілкування, зокрема система символів, які можуть бути зображені або передані умовними жестами, схожими на жестико-мімічне мовлення глухих, але більш простими (так звана Бліц-система). Вважається, що при поєднанні знакового та усного мовлення можна досягти більших результатів у навчанні глибоко відсталих дітей навичкам спілкування.

Глибоко розумово відсталі діти у Німеччині знаходяться у закритих закладах міністерства соціального забезпечення або відвідують денні реабілітаційні центри, залишаючись жити у родині. Ці центри працюють 5 разів на тиждень, від 9-ої до 16-ої години щоденно. Вчителі повинні обов'язково мати загальну педагогічну та спеціальну дефектологічну освіту. Денні реабілітаційні центри поряд з корекційно-виховною роботою вирішують питаннями діагностики. Для цієї мети вони добре обладнані сучасною технікою. Досвід цієї країни важливий для розвитку відповідної галузі знань.

Широко практикується приватний патронаж для аномальних дітей. Особи, що доглядають глибоко розумово відсталих, одержують від держави грошову допомогу, а також певну дотацію до пенсії. За законом країни кожна глибоко розумово відстала дитина має пройти у тій чи іншій формі спеціальне навчання. У Німеччині існує закон про працевлаштування та охорону прав працюючих розумово відсталих осіб. Для глибоко розумово відсталих організовані та діють лікувально-трудова майстерні, що знаходяться під наглядом і контролем суспільного сприяння інтелектуально неповноцінним особам. Інваліди одержують заробітну плату у розмірі, відповідному продуктивності їх праці, а також у вигляді заохочення невеличкі премії. Деяких з них переводять, якщо вважають можливим, на підприємства, де використовують труд інвалідів.

Слід прийняти до уваги роботу з дітьми-імбецилами у Голландії, де для них створені як великі багаточільові заклади, так і невеличкі групові будинки на 20-30 осіб. Шкільний вік для аномальних дітей цієї категорії встановлено від 6 до 18 років.

У складі великих багатопрофільних закладів існують школи-інтернати, майстерні, будинки для інвалідів, навчально-виробничі комбінати. Багато з них – платні. Задача таких закладів – створення сприятливих умов для тривалого догляду за вихованцями, їх лікування, а також вивчення можливостей навчання і соціальної адаптації. Майстерні розраховані на різні види робіт, від самих простих, як сортування обрізків кольорової тканини і шнурків, або зняття ізоляції з дроту, до виробництва різноманітних металевих предметів та інструментів.

Мета організації закладів невеликих за розміром – створення умов максимально наближених до сімейної обстановки. Всі необхідні медичні спостереження і педагогічна робота ведуться лікарями і спеціалістом-

дефектологом, які відвідують вихованців у цих будинках. Для глибоко розумово відсталих дітей і підлітків, що живуть у родині, відкриті «Центри денного перебування», де у них виробляються навички самообслуговування й даються деякі елементарні практичні знання.

Водночас у багатьох країнах спостерігається тенденція відходу від великих закладів для глибоко розумово відсталих дітей і організація будинків з невеликою кількістю вихованців. У таких «групових будинках» живуть звичайно до 20 осіб, умови життя в них наближені до умов життя у родині.

Зараз дуже велика роль відводиться заохоченню родини до корекційно-виховної роботи. У деяких країнах (Німеччина, Канада) розробляються спеціальні програми навчання дітей-імбецилів у родині з 2-2,5 років, з якими 1-2 рази на тиждень займається педагог-дефектолог. Для батьків проводяться спеціальні курси, консультації, утворюються спеціальні центри допомоги родинам розумово відсталих, а також видається спеціальна література.

Нові тенденції з'явилися не тільки у формах організації та методах навчання і виховання аномальних дітей, зміни торкнулися і адміністративного устрою. Навчання глибоко розумово відсталих дітей пов'язано з особливими адміністративними проблемами та різноманітністю існуючих завдань.

Багато країн, які раніше не відносили освіту дітей з розумовими та фізичними недоліками до компетенції міністерства освіти, в останні роки вжили заходів щодо передавання відповідальності за навчання таких учнів у сферу освіти. Часто зустрічається наявність у самому міністерстві освіти окремого департаменту, що займається освітою дітей та підлітків з розумовими та фізичними недоліками. Він функціонує поряд з органом, який займається звичайними школами, оскільки забезпечення освіти для таких учнів часто йде паралельно забезпеченню основного сектору освіти.

Вартим уваги є досвід європейських країн у створенні «групових будинків» для невеликої кількості глибоко розумово відсталих осіб (біля двадцяти) з наближеними до життя у родині умовами. Така обстановка сприяє покращенню загального стану вихованців, вони легше засвоюють деякі вміння, трудові та соціальні навички, які необхідні у повсякденному житті. В Україні цей досвід не застосовується широко, проте поодинокі випадки створення подібних будинків для дітей з легкою формою розумової відсталості вже спостерігаються.

Цікавим є факт розроблення за кордоном індивідуальних програм для глибоко розумово відсталих дітей. Як зазначалося вище, програму створює сам учитель відповідно до індивідуальних особливостей і можливостей кожної дитини. Така система є досить ефективною і сприяє максимальному використанню можливостей кожної дитини.

Зараз за кордоном все більше уваги приділяється залученню родини до корекційно-виховної роботи з глибоко розумово відсталими дітьми. Звичайно, це дуже важливо для досягнення кращих результатів у навчанні та вихованні дітей цієї категорії. В Україні цей досвід може застосовуватися лише у поодиноких випадках. Це пов'язано з тим, що основний контингент дитячих будинків-інтернатів для глибоко розумово відсталих дітей – діти з родинами, позбавленими батьківських прав, сироти [2, с.9].

Таким чином, ми бачимо, що в усіх цивілізованих країнах світу поступово удосконалюється система навчання і виховання глибоко розумово відсталих дітей, існує свій відповідний комплекс спеціальних закладів (державних, суспільних, приватних). Ці системи ще недостатньо довершені, потребують ретельного аналізу та вдосконалення. Проте, основні тенденції систем освіти глибоко розумово відсталих дітей у країнах Заходу є перспективними і при правильно побудованій роботі показують високі результати.

Організаційні форми роботи з глибоко розумово відсталими дітьми в Україні вироблялися протягом багатьох років, удосконалювалися принципи їх виховання та навчання. Досвід організації допомоги таким дітям показує як позитивні, так і негативні сторони різноманітних форм цієї роботи.

До кінця 60-их років навчання і виховання дітей-імбецилів в Україні здійснювалося у закладах системи соціального забезпечення (дитячі будинки-інтернати) і системи просвіти (спеціальні класи для імбецилів у допоміжній школі).

Аналіз досвіду роботи допоміжної школи з глибоко розумово відсталими у класах для імбецилів, дає можливість зазначити, що поряд з певними методичними досягненнями в їх навчанні є й суттєві недоліки. Вся увага вчителя була спрямована на навчання імбецилів мінімуму загальноосвітніх знань: грамоті, письму, рахуванню, але недооцінювалося трудове навчання та соціальна адаптація цих дітей. Процес навчання у класах для дітей-імбецилів здебільше розцінювався як допоміжний, підготовчий до подальшого навчання дитини у класі для дітей-дебілів, якщо це виявиться можливим. Тому все було розраховано не стільки на власне навчання та виховання глибоко розумово відсталих дітей, скільки на виявлення серед них олігофренів з ускладненими формами розумової відсталості та переведення їх у класи для дебілів.

Зараз для дітей-імбецилів продовжує функціонувати система закладів Міністерства соціальної політики (дитячі будинки-інтернати), де вони знаходяться на повному державному забезпеченні з 4 до 18-25 років. У тих випадках, коли глибоко розумово відсталі виховуються у родині, вони одержують пенсію як інваліди дитинства. У

багатьох дитячих будинках-інтернатах існують діагностичні групи, куди направляються вихованці одразу, як поступають. Протягом 3-4 місяців виявляються їх можливості розвитку пізнавальної діяльності, оволодіння навичками самообслуговування, трудової діяльності. Потім, згідно висновку лікарів і педагогів, вихованці переводяться у відповідні щодо їх психофізичного розвитку навчальні групи.

Велика увага у дитячих будинках-інтернатах приділяється вдосконаленню системи корекційно-виховної роботи, яка містить ряд етапів.

На першому етапі, проводиться робота з дітьми дошкільного віку (від 4 до 8 років) по виробленню санітарно-гігієнічних навичок, розвитку моторики і координованих рухів. Вихованців привчають до адекватної поведінки у групі, їдальні та інших суспільних місцях дитячого будинку. Велика увага приділяється розвитку мовлення і пізнавальної діяльності, здійснюється підготовка дітей до шкільного навчання.

На другому етапі (з 8 до 16 років) продовжується закріплення навичок самообслуговування та особистої гігієни, проводиться значна робота по навчанню вихованців господарсько-побутовій праці. У цей період їх навчають навичкам рахування і елементарній грамоті, значна увага приділяється розвитку мовлення.

Завданням третього етапу є соціальна адаптація вихованців, яким виповнилося 16-18 років. Робота на цьому етапі складається з таких напрямків, як моральне виховання, естетичне виховання, господарсько-побутова праця і побутове орієнтування. У ході роботи проводиться поширена трудова підготовка, багато уваги приділяється естетичному оформленню житла, вмінню стежити за своїм зовнішнім виглядом, закріпленню правил поведінки у суспільних місцях і закладах побутового обслуговування, прищеплюються навички користування суспільним транспортом.

Кінцева мета корекційно-виховної роботи з глибоко розумово відсталими особами – підготовка їх до певної самостійності у побуті і посильній трудовій діяльності в умовах психоневрологічного інтернату, важлива також соціальна адаптація і можливе працевлаштування. В Україні, проблема працевлаштування осіб з глибокою розумовою відсталістю є невирішеною. Часто випускники дитячих будинків-інтернатів, потрапляючи у психоневрологічні диспансери, де у них немає можливості реалізувати на практиці свої професійно-трудові вміння та навички, просто втрачають їх. Найбільш раціонально розв'язано цю проблему у Голландії, де у будинках інвалідів, школах-інтернатах та виробничих комбінатах створюються спеціальні умови для професійно-трудової діяльності глибоко розумово відсталих осіб (від найпростішої – до виробництва різноманітних металевих предметів та інструментів). Це позитивно впливає на розвиток особистості таких осіб та є вигідним з економічної точки зору [3, с. 23-25].

В Україні реабілітаційна робота з глибоко розумово відсталими особами, які досягли 18-ти років, організується, як правило, у закритих закладах соціального забезпечення, куди вони переводяться з дитячих будинків. В окремих випадках глибоко розумово відсталі особи повертаються у родину (останнє стосується здебільшого імбецилів, чиї батьки живуть у сільській місцевості і мають можливість працевлаштувати своїх хворих дітей).

Система навчання та виховання глибоко розумово відсталих дітей в Україні має як свої позитивні сторони, так і суттєві недоліки. Перспективи роботи з цими дітьми, дослідження їх психофізичної сфери пов'язані з пошуком шляхів корекції і засобів реалізації потенційних можливостей. Для цього необхідні спільні зусилля наукових працівників і педагогів-дефектологів в галузі розроблення нових форм і методів навчання і виховання дітей означеної категорії.

Отже перегляд і аналіз літератури стосовно систем виховання та навчання глибоко розумово відсталих дітей в Україні та за кордоном дає підставу стверджувати, що ці системи у певній мірі схожі, проте для них характерна загальна недосконалість і у багатьох аспектах незавершеність. Це пов'язано з такими факторами, як різний рівень економічного та політичного становища, недостатній рівень культурного та наукового розвитку тощо. Зазначимо і позитивні тенденції у вирішенні питань навчання та соціальної адаптації дітей з глибокою розумовою відсталістю. Врахування досвіду країн Заходу, проведення досліджень, розроблення та застосування нових навчальних методик у цій галузі сприятиме вдосконаленню та поширенню шляхів корекційної роботи з ними, і, найголовніше, покращенню її наслідків та результатів.

Література:

- 1. Липа В.А.** Основы коррекционной педагогики / В.А. Липа. - Донецк, 2002. – 327 с. **2. Лурье Н.Б.** Воспитание глубоко умственно отсталого ребенка в семье / Н.Б. Лурье. - М.: Педагогика, 1972. – 54 с. **3. Маллер А.Р., Цикото Г.В.** Обучение, воспитание и трудовая подготовка детей с глубокими нарушениями интеллекта / А.Р.Маллер, Г.В.Цикото. - М.: Педагогика, 1988. – С.23-35. **4. Симас Хагерти.** Образование детей и подростков-инвалидов: Принципы и практика / Хагерти Симас. - М., 1993. – С. 27-29.

References

- 1. Lipa V.A.** Osnovy korrektsionnoy pedagogiki / V.A.Lipa. - Donetsk, 2002. – 327 s. **2. Lure N.B.** Vospitanie gluboko umstvenno otstalogo rebenka v seme / N.B.Lure. -M.: Pedagogika, 1972. – 54 s. **3. Maller A.R., Tsikoto G.V.** Obuchenie, vospitanie i trudovaya

podgotovka detey s glubokimi narusheniyami intellekta / A.R.Maller, G.V.Tsikoto. - M.: Pedagogika, 1988. – S.23-35. 4. Simas Hagerti. Obrazovanie detey i podrostkov-invalidov: Printsipy i praktika / Hagerti Simas. - M., 1993. – S. 27-29.

Омельченко М.С. До проблеми організації корекційної роботи з дітьми з глибокою розумовою відсталістю на Україні та за кордоном

Стаття присвячена проблемі організації корекційної роботи з глибоко розумово відсталими дітьми. Обґрунтовано необхідність надання якісної освіти таким дітям. Здійснено аналіз та порівняння систем спеціальної освіти та подальшої соціальної адаптації дітей з глибокою розумовою відсталістю у США, Канаді, Англії, Німеччині, Голландії та Україні. Виявлено, що вони у певній мірі схожі, проте така система в Україні характеризується загальною недосконалістю і у багатьох аспектах незавершеністю, що пов'язано з такими факторами, як рівень економічного та політичного становища, недостатній рівень культурного та наукового розвитку тощо. Було окреслено як позитивні сторони існуючих систем корекційного навчання та виховання, так і суттєві недоліки. Серед позитивних сторін: накопичений практичний досвід, методичні досягнення, покращення змісту етапів корекційно-виховної роботи з глибоко розумово відсталими дітьми. До негативних сторін віднесено неможливість повноцінно заохотити до корекційного процесу родини, недооцінювання соціальної та трудової адаптації, невирішеність проблеми майбутнього працевлаштування даної категорії дітей. Намічено такі тенденції розвитку корекційної освіти дітей з глибокою розумовою відсталістю як проведення наукових досліджень, розроблення та застосування нових навчальних методик у цій галузі, пошук ефективних шляхів соціально-трудова адаптації.

Ключові слова: глибоко розумово відсталі діти, корекційна освіта, корекційно-виховна робота, соціально-трудова адаптація.

Омельченко М.С. К проблеме организации коррекционной работы с детьми с глубокой умственной отсталостью в Украине и за границей

Статья посвящена проблеме организации коррекционной работы с глубоко умственно отсталыми детьми. Обосновано необходимость предоставления качественного образования таким детям. Осуществлен анализ и сравнение систем специального образования и дальнейшей социальной адаптации детей с глубокой умственной отсталостью в США, Канаде, Англии, Германии, Голландии и Украине. Выявлено, что они в определенной степени похожи, однако такая система в Украине характеризуется общим несовершенством и во многих аспектах незаконченностью, что связано с такими факторами, как уровень экономического и политического положения, недостаточный уровень культурного и научного развития и т.д. Были обозначены как позитивные стороны существующих систем коррекционного обучения и воспитания, так и существенные недочеты. Среди позитивных сторон: накопленный практический опыт, методические достижения, улучшение содержания этапов коррекционно-воспитательной работы с глубоко умственно отсталыми детьми. К негативным сторонам отнесено невозможность полноценного привлечения к коррекционному процессу семьи, недооценка социальной и трудовой адаптации, нерешенность проблемы будущего трудоустройства данной категории детей. Намечены такие тенденции развития коррекционного образования детей с глубокой умственной отсталостью как проведение научных исследований, разработка и использование новых учебных методик в этой области, поиск эффективных путей социально-трудова адаптации.

Ключевые слова: глубоко умственно отсталые дети, коррекционное образование, коррекционно-воспитательная работа, социально-трудова адаптация.

Omelchenko M.S. To the problem of the organization of correctional work with children with severe mental retardation in Ukraine and abroad

The article deals with the organization of correctional work with a deeply mentally retarded children. Justified by the need to provide quality education for these children. The analysis and comparison of systems of special education and social adaptation of children with profound mental retardation in the United States, Canada, England, Germany, the Netherlands and Ukraine. Revealed that they are to some extent similar, but such a system in Ukraine is characterized by general imperfection and incompleteness in many aspects, due to factors such as the level of economic and political situation, lack of cultural and scientific development, etc. Were identified as positive aspects of the existing system of corrective training and education, as well as significant flaws. Among the positive aspects: lessons learned, methodological advances, improving the content of the stages corrective training with deeply mentally retarded children. The negative sides attributed the inability to fully bring to the correctional process family, the underestimation of social and labor adaptation, unresolved problems of the future employment of this category of children. Scheduled such development trends of correctional education for children with profound mental retardation as a research, development and use of new teaching methods in this field, the search for effective ways of social adaptation.

Keywords: deep mentally retarded children, correctional education, correctional and educational work, social adaptation.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2014 р.

Статтю прийнято до друку 25.10.2014 р.

Рецензент: д.психол.н, проф. Мамічева О.В.